

**„Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i dorosłych w Sosnowcu
– stan aktualny i działania planowane.”**

**- na posiedzenie Komisji Zdrowia, Rodziny i Polityki Społecznej Rady Miejskiej
w Sosnowcu, w dniu 18.06.2025 roku**

W Sosnowieckim Szpitalu Miejskim sp. z o.o. w restrukturyzacji, w ramach obecnie funkcjonującej struktury organizacyjnej dla zabezpieczenia świadczeń z zakresu psychiatrii dla osób dorosłych działają następujące jednostki/komórki organizacyjne realizujące świadczenia w zakresie ochrony zdrowia psychicznego”

1. Dzienny Oddział Psychiatryczny;
2. Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień wraz z:
 - Oddziałem Dziennym Leczenia Uzależnień,
 - Poradnią Psychoterapii i Leczenia Uzależnienia od Alkoholu,
 - Poradnią Terapii Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży.

Celem zapewnienia kompleksowej opieki psychiatrycznej mieszkańcom Sosnowca i rozszerzenia dotychczasowej działalności Zarząd Sosnowieckiego Szpitala Miejskiego sp. z o.o. w restrukturyzacji złożył do Ministerstwa Zdrowia, w dniu 19.06.2024 r., wniosek o realizację pilotażu Centr Zdrowia Psychicznego wraz z deklaracją w zakresie utworzenia Centrum Zdrowia Psychicznego dla miasta na prawach powiatu, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie *programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego* z dnia 27 kwietnia 2018 roku.

Przy czym leczenie stacjonarne w ramach 40 łóżek szpitalnych zapewniałoby Centrum Psychiatrii im. dr. Krzysztofa Czумы w Katowicach, a także Oddział Psychiatryczny działający w ramach Zagłębiowskiego Centrum Onkologii w Dąbrowie Górniczej,

W ramach Dziennego Oddziału Psychiatrycznego zlokalizowanego przy ul. Szpitalnej 1, prowadzona jest diagnostyka oraz leczenie osób dorosłych, które cierpią na:

- **zaburzenia nerwicowe** (*nadmierny lęk i niepokój*),
- **zaburzenia psychosomatyczne** (*dolegliwości somatyczne, m.in. bóle głowy, bóle migrenowe, mdłości, klucia w klatce piersiowej, zaburzenia napięcia mięśniowego, które mają podłoże w psychice*),
- **zaburzenia obsesyjno – kompulsyjne** (*natrętne myśli, wyobrażenia czy impulsy, którym zwykle towarzyszą czynności, które pozwalają uwolnić się od danej myśli i obniżyć poziom lęku*);
- **zaburzenia adaptacyjne** (*zaburzenia emocjonalne wywołane dużym stresem, nową, trudną, niespodziewaną sytuacją życiową*),
- **zaburzenia afektywne** (*zaburzenia nastroju; depresję, przygnębienie, smutek, zmiany nastroju, podwyższony nastrój*),

- **zaburzenia osobowości** *zaburzenia psychiczne polegające na wykształceniu się u danej osoby nieprawidłowych cech osobowości, które utrudniają jej funkcjonowanie w społeczeństwie*),
- **inne zaburzenia psychiczne** *(psychozy endogenne oraz zaburzenia na podłożu organicznym)*.

Dzienny Oddział Psychiatryczny nie zajmuje się leczeniem uzależnień typu zespół zależności alkoholowej, uzależnienia od narkotyków czy uzależnień mieszanych.

Leczenie prowadzone jest poprzez terapie grupowe i indywidualne, wsparcie rodzin i opiekunów osób z zaburzeniami psychiatrycznymi.

Celem funkcjonowania oddziału jest również profilaktyka i promocja zdrowia psychicznego mające na celu wsparcie osób w kryzysie poprzez szkolenie i edukację.

Standardowo terapia w Oddziale trwa 12 tygodni, a program terapeutyczny obejmuje:

- terapię zajęciową
- psychoterapię grupową
- psychoedukację
- relaksację
- psychoterapię indywidualną
- muzykoterapię

Wiodącą metodą leczenia jest grupowa psychoterapia psychodynamiczna–psychoterapia wglądowa, która wywodzi się z klasycznej psychoanalizy. Obok niej stosuje się elementy i techniki innych podejść psychoterapeutycznych w zależności od potrzeb i możliwości psychofizycznych pacjenta.

Głównym celem terapii grupowej prowadzonej w oddziale jest zniesienie lub ograniczenie cierpienia spowodowanego przez objawy chorobowe oraz zwiększenie świadomości, a także zapobieganie nawrotom, modyfikacja zachowania oraz poprawa funkcjonowania społecznego i interpersonalnego.

Podsumowując na oddziale dziennym psychiatrycznym pacjenci uczestniczą w różnych formach terapii, dzięki czemu odzyskują równowagę psychiczną, uczą się nowych sposobów radzenia sobie z sytuacjami stresowymi, a dzięki codziennej terapii grupowej mają możliwość wglądu w swoje problemy i ich przepracowanie. Wszystkie te działania powodują poprawę stanu zdrowia psychicznego.

Działalność Oddziału finansowana jest w ramach kontraktu z NFZ. Oddział jednocześnie może przyjąć 14 pacjentów, z uwagi na duże zapotrzebowanie Oddział corocznie realizuje świadczenia ponadlimitowe, w miesiącu kwietniu br, przekroczenie wynosi 110%. Z uwagi na ograniczoną ilość kontraktu z NFZ w kolejce oczekujących obecnie czeka na przyjęcie 32 pacjentów. Harmonogram przyjęć jest wypełniony do grudnia 2025.

WSKAŹNIKI DZIENNEGO ODDZIAŁU PSYCHIATRYCZNEGO za okres od 01.01.2025-30.04.2025 r.

Oddział / miejsca		Pozostało z popr. okresu	Przyjęto z Izby Przyjęć	Przyjęto z innego oddziału	Przen. na inny oddział	Wypisano ze szpitala	Zmarło	Pozostało na następny okres	Wskaźnik śmiertelności	Leczone z ruchem chorych	Leczone bez ruchu chorych	Plan osobodni	Wykonano osobodni	Średnie wykorzystanie łóżka %	Średni czas hospitali-zacji	Średnie wykorzy-stanie łóżka	Przełoto-wość
Dzienny Oddział Psychiatryczny	14	9	20	0	0	19	0	10	0,00	29	29	1680	1522	90,60	52,48	108,71	2,07

Realizacja umowy za okres od 01.01.2025-30.04.2025 r.

Dane jednostki rozliczeniowej	Okres	Limity umowy				Wykonanie - wszystkie				Zafakturowano świadczeń poprawnych *na dzień 28.05.2025	
		Miesięcznie		Narastająco		Miesięcznie		Narastająco		Miesięcznie	
Nazwa	Miesiąc	Punkty	Kwota	Punkty	Kwota	Punkty	Kwota	Punkty	Kwota	Punkty	Kwota
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	1	2 166,00	35 782,32	2 166,00	35 782,32	3 234,00	53 425,68	3 234,00	53 425,68	0,00	0,00
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	2	2 166,00	35 782,32	4 332,00	71 564,64	2 732,40	45 139,25	5 966,40	98 564,93	858,00	14 174,16
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	3	2 166,00	35 782,32	6 498,00	107 346,96	2 323,20	38 379,26	8 289,60	136 944,19	0,00	0,00
DZIENNY ODDZIAŁ PSYCHIATRYCZNY	4	2 166,00	35 782,32	8 664,00	143 129,28	1 202,52	19 865,63	9 492,12	156 809,82	6 218,52	128 897,63
			143 129,28				156 809,82 110%				143 071,79

Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień to jednostka organizacyjna Sosnowieckiego Szpitala Miejskiego sp. z o.o. w restrukturyzacji, która finansowana jest z kilku źródeł.

W ramach kontraktu z NFZ działa:

- poradnia leczenia uzależnienia od alkoholu,
- pilotażowy program terapii nadużywania technologii cyfrowych u dzieci i młodzieży wraz z programem wsparcia dla ich bliskich i rodzin.

Dodatkowo, CPiLU realizuje dwa zadania zlecone przez Gminę Sosnowiec, która aktywnie wspiera działalność Szpitala w obszarze ochrony zdrowia psychicznego w Sosnowieckim Szpitalu Miejskim sp. z o.o. w restrukturyzacji, w ramach programów:

1. Program zwiększania dostępności do leczenia dla osób uzależnionych oraz wsparcia dla rodzin osób uzależnionych, na kwotę 700 tys zł;
2. „Ja OK, Ty OK”. Profilaktyka zaburzeń osobowości adresowana do dzieci i młodzieży, na kwotę 102 tys zł.

Wartości umów na rok 2025 wymagają jednak korekty (nie były istotnie zmieniane od 2016 roku) i oczekujemy pozytywnego rozpatrzenia naszych wniosków o zwiększenie nakładów na te umowy od połowy roku 2025.

W ramach tych umów w pierwszym kwartale 2025 przyjęto ogółem 624 pacjentów, w tym 224 osób uzyskało tylko jedno rozpoznanie (36%). U pozostałych stwierdzono rozpoznanie główne oraz współwystępujące (64%). Epidemiologia współchorobowości została przeanalizowana w podstawowych grupach leczonych w placówce. Są to:

- osoby uzależnione od alkoholu (206);
- osoby uzależnione od wielu substancji psychoaktywnych (85);
- osoby szkodliwie używające substancji psychoaktywnych (9);
- osoby uzależnione od hazardu (14);
- osoby uzależnione od innych czynności (17);
- rodziny i bliscy osób uzależnionych (70);
- osoby dorosłe dorastające w rodzinie z problemem uzależnienia (173);
- osoby podejrzane o inne zaburzenia psychiczne, których w CPiLU nie leczy się (50).

Kategorie	Uzależnieni ogółem	Osoby uzależnione od alkoholu	Osoby uzależnione od wielu substancji psychoaktywnych	Osoby szkodliwie używające substancji psychoaktywnych	Osoby uzależnione od hazardu	Osoby uzależnione od innych czynności	Rodziny i bliscy osób uzależnionych	Osoby dorosłe dorastające w rodzinie z problemem uzależnienia	Osoby podejrzane o inne zaburzenia psychiczne, których w CPiLU nie leczy się
liczba	624	206	85	9	14	17	70	173	50
procent	100	33	14	1	2	3	11	28	8

Aby zobrazować aktualną sytuację, poniżej przedstawiamy diagnozę potrzeb za **pierwszy kwartał roku 2025**, pod kątem rozpoznań, współchorobowości i ilości pacjentów.

1. Osoby uzależnione od alkoholu

kategorie	Uzależnieni ogółem	W tym zaburzenia lękowe i stresowe	W tym zaburzenia nastroju i afektywne	W tym zaburzenia osobowości	W tym dorastanie w rodzinie z problemem uzależnienia	Tylko jedno rozpoznanie
liczba	206	37	12	9	11	110
procent	100	18	6	4	5	53

2. Osoby uzależnione od wielu substancji psychoaktywnych

kategorie	Uzależnieni ogółem	W tym zaburzenia lękowe i stresowe	W tym zaburzenia nastroju i afektywne	W tym zaburzenia osobowości	W tym dorastanie w rodzinie z problemem uzależnienia	Tylko jedno rozpoznanie
liczba	85	10	3	13	11	27
procent	100	8	3	15	13	32

3. Osoby szkodliwie używające substancji psychoaktywnych

kategorie	Uzależnieni ogółem	W tym zaburzenia lękowe i stresowe	W tym zaburzenia nastroju i afektywne	W tym zaburzenia osobowości	W tym dorastanie w rodzinie z problemem uzależnienia	Tylko jedno rozpoznanie
liczba	9	1	0	1	0	7
procent	100	10	0	10	0	80

4. Osoby uzależnione od hazardu

kategorie	Uzależnieni ogółem	W tym zaburzenia lękowe i stresowe	W tym zaburzenia nastroju i afektywne	W tym zaburzenia osobowości	W tym dorastanie w rodzinie z problemem uzależnienia	Tylko jedno rozpoznanie
liczba	14	1	0	1	0	7
procent	100	10	0	10	0	50

Pozostałe 50% otrzymało rozpoznanie współwystępujące w postaci uzależnienia chemicznego.

5. Osoby uzależnione od innych czynności

kategorie	Uzależnieni ogółem	W tym zaburzenia lękowe i stresowe	W tym zaburzenia nastroju i afektywne	W tym zaburzenia osobowości	W tym dorastanie w rodzinie z problemem uzależnienia	Tylko jedno rozpoznanie
liczba	17	0	0	0	0	10
procent	100	0	0	0	0	60

Pozostałe 60% otrzymało rozpoznanie współwystępujące w postaci uzależnienia chemicznego.

6. Rodziny i bliscy osób uzależnionych

kategorie	Uzależnieni ogółem	W tym zaburzenia lękowe i stresowe	W tym zaburzenia nastroju i afektywne	W tym zaburzenia osobowości	W tym dorastanie w rodzinie z problemem uzależnienia	Tylko jedno rozpoznanie
liczba	70	70	4	4	33	28
procent	100	100	6	6	47	40

7. Osoby dorosłe dorastające w rodzinie z problemem uzależnienia

kategorie	Uzależnieni ogółem	W tym zaburzenia lękowe i stresowe	W tym zaburzenia nastroju i afektywne	W tym zaburzenia osobowości	W tym dorastanie w rodzinie z problemem uzależnienia	Tylko jedno rozpoznanie
liczba	173	106	16	7	173	41
procent	100	61	9	4	100	23

Powyższe dane pozwalają stwierdzić, że:

1. Rośnie liczba osób u których stwierdza się zaburzenia współwystępujące. W grupie osób uzależnionych – ZABURZENIA WSPÓŁWYSTĘPUJĄCE NIE SĄ NA OGÓŁ SKUTKIEM NADUŻYWANIA SUBSTANCJI. W większości sytuacji poprzedzały rozwój uzależnienia, zaczęły używać substancji psychoaktywnych w ramach „samoleczenia” własnych zaburzeń psychicznych.
2. Drugą - pod kątem wielkości grupą osób korzystających z oferty CPILU - to osoby dorosłe dorastające w rodzinie z problemem uzależnienia. Dostęp do psychoterapii chroni te osoby przed rozwojem chronicznej formy zaburzeń psychicznych i pozwala na zdrowe funkcjonowanie.
3. Nadal liczną grupą osób to takie, które nie kwalifikują się do terapii w CPILU i poszukują dostępu do leczenia psychiatrycznego lub psychoterapii.

4. Jeśli by przyjąć ilość wszystkich osób uzależnionych jako 100%, to osoby uzależnione tylko od alkoholu stanowią 62% wszystkich uzależnionych.

Ujawnia to potrzeby w zakresie modyfikacji oferty CPILU, względem danych epidemiologicznych:

1. rozbudowa oferty CPILU w kierunku kompleksowości udzielania świadczeń, w wyniku coraz bardziej złożonej wielochorobowości pacjentów oraz polityksykomanii;
2. zwiększenie ilości świadczeń w celu odpowiedzi na duże zapotrzebowanie na dostęp do psychoterapii ze strony osób dorastających w rodzinach z problemem uzależnienia;
3. zmiana kontekstu funkcjonowania CPILU, która powinna polegać na rozpoczęciu funkcjonowania CZP odpowiedzialnego terytorialnie za miasto Sosnowiec, co zapewniło by kompleksowość pomocy dla tej grupy pacjentów (leczenie uzależnień i wsparcie psychiatryczne);

Na tym tle rysują się rekomendacje wskazujące kierunki rozwoju w zakresie ochrony zdrowia psychicznego realizowane przez Sosnowiecki Szpital Miejski sp. z o.o. w restrukturyzacji:

1. 1. Stworzenie Centrum Zdrowia Psychicznego w wersji B: (1) 2700 Oddział dzienny psychiatryczny (ogólny); 2) 1700 Poradnia zdrowia psychicznego w tym „1702 Poradnia zdrowia psychicznego z PZK ; 3) 2730 Zespół leczenia środowiskowego (domowego).

Krótką charakterystyką przedsięwzięcia:

W odróżnieniu od CZP typu A, typ B nie zawiera oddziału stacjonarnego psychiatrycznego. Wsparcie oddziałowe CZP uzyskało by na mocy porozumień z okolicznymi oddziałami psychiatrycznymi działającymi na zasadach ogólnych (25 łóżek na 100 tys mieszkańców). Zapewniło by jednak wsparcie dla mieszkańców w postaci Punktu Zgłoszeniowo-Koordynacyjnego czynnego od poniedziałku do piątku w godzinach 08.00 – 18.00, poradni zdrowia psychicznego, dziennego oddziału psychiatrycznego oraz zespołu leczenia środowiskowego. Ponadto, dzięki włączeniu w struktury CZP innych poradni z obszaru leczenia uzależnień, stanowiło by ponadstandardowy kompleks leczniczy. Komórki organizacyjne wchodzące w skład CZP będą zlokalizowane na obszarze działania Centrum, z wyjątkiem oddziału psychiatrycznego. Obszar terytorialny dla CZP powinien uwzględniać nie więcej niż 100 tys mieszkańców pow. 18 r.ż. Standard zatrudnienia personelu wynosi 0,4 etatu przeliczeniowego na 1000 osób. Podmiot prowadzący CZP może również posiadać umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie leczenia uzależnień. Finansowanie CZP odbywa się ryczałtowo (ze względu na liczebność populacji zamieszkującej obszar działania CZP).

Podstawa prawna opisu: Standard organizacyjny opieki zdrowotnej w centrach zdrowia psychicznego, Biuro ds. Pilotażu NPOZP, Warszawa 2022.

Podsumowując, w Sosnowcu może powstać Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień (CZPiLU), zapewniającego skoordynowaną i kompleksową opiekę psychiatryczną i leczenie uzależnień, na bazie zasobów Sosnowieckiego Szpitala Miejskiego sp. z o.o. w restrukturyzacji, gdzie Szpital stanowić będzie prowadzący podmiot leczniczy: powstanie w oparciu o Dzienny Oddział Psychiatryczny i Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień, na ul. Szpitalnej 1.

2. W dalszej perspektywie poszerzenie zakresu świadczeń o nowe formy wsparcia:

- hostel dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

- poradnię leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych;
- poradnię psychologiczną;
- dzienny oddział leczenia uzależnień.

Rozwój tej oferty, planowanej do uruchomienia w CZP, będzie odbywał się w ramach kontraktów z NFZ na zasadach ogólnych (poza ryczałtem).